

LUDMILLA LACUEVA CANUT
Esriptora

EL GONG

Manuel Baco (i 2)

Al dipòsit dels condemnats a treballs forçats a la presó de Saint Martin de Ré, arriba el moment per Baco de ser enviat cap a un càstig més terrible. Segons documents de l'època, quinze dies abans de l'embarcament cap a la presó colonial que tant podia ser cap a Nova Caledònia com a la temuda Cayenne (per als condemnats més perillosos), les condicions dels presoners milloraven per tal que poguessin agafar forces per a un viatge cap a un clima tropical. Se'ls donava més temps per reposar i per passejades, aliments sòlids i una última visita mèdica per administrar-los les vacunes escaients per fer front a les malalties tropicals.

A l'albada de la partida, se solia repartir per a cada presoner, entre d'altres coses, un gran sac de tela, un bol, una forquilla i una cullera, un pantaló, una jaqueta i un altre conjunt en tela, dues camises, uns esclops, una manta i una barretina. Una vegada rebuda la benedicció del capellà enfilaven en línia cap al vaixell que els esperava davant els ulls curiosos de la població, que intuïen que molts d'ells no sobreviurien.

El 29 de desembre del 1896, el 75è i últim comboi de presoners

– els polítics van exigir d'acabar amb aquests viatges, considerats vergonyosos–, salpa a bord de *La Calédonie* rumb a l'illa colonial de Nova Caledònia i en Manuel Baco en fa part. Durant els mesos que dura el viatge, 237 presoners dels quals 120 condemnats a treballs forçats i 117 en relegació viuran condicions infernals fins a la seva arribada a Nouméa.

No dispo del moment d'informació suplementària de com

es va fer el repartiment però en Manuel Baco va anar a parar a Thio, centre econòmic important a la costa est, on hi havien varies mines que explotaven principalment el níquel i en les quals hi treballaven els presoners arribats en els diferents combois i que havien esdevingut una bona mà d'obra que contribuïa també a construir carreteres i infraestructures. Les societats explotadores s'hi fregaven les mans. Cap la possibilitat que Baco estigués treballant al centre del Plateau que era el més important de la zona.

Deportat a finals del 1896 a Nova Caledònia, hi va morir l'abril del 1898

El parricida d'Engordany, nascut el 22 de setembre de 1863, va veure el seu càstig finalitzat el 21 d'abril de 1898, a l'hospital de Thio, on va morir als prop de 35 anys. En l'acta de decés podem llegir que en van ser testimonis Pierre Petrini, vigilant principal, i Hyacinthe Bertolucci vigilant de 3a classe (originari de la alta Còrsega). L'Oficial declarant va ser Joseph Rapadzi, adjunt fent funció d'oficial de l'estat civil.

I aquí acaba la vida d'en Manuel Baco, lluny de les formoses valls andorranes i del llogaret d'Engordany que l'havia vist créixer. I tot aquest calvari per la cobdícia d'obtenir cent duros en paper en possessió de la mestressa de la casa, la seva mare, Maria Calva, assassinada vilment a mans del seu fill.